

Bieńkowski, Tadeusz

"Książka - Biblioteka - Szkoła w kulturze Śląska Cieszyńskiego. Materiały z Konferencji naukowej, Cieszyn 4-5 listopada 1999", pod red. Janusza Spyry, Cieszyn 2001 : [recenzja]

Rozprawy z Dziejów Oświaty 41, 265

2002

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

tomu określenie go jako próbę odpowiedzi na pytanie co polskie kobiety dały temu odzyskanemu, „własnemu” państwu w warunkach jakie im stworzono i jakie stworzyły sobie same.

Zbiór studiów *Równe prawa i nierówne szanse. Kobiety w Polsce międzywojennej* umożliwia czytelnikowi wstępną, ale dobrą

orientację w problematyce kobiecej w Polsce międzywojennej, a prezentowane w nim opracowania mogą stanowić punkt wyjścia do dalszych, pogłębionych badań, wypełniających dużą lukę istniejącą w naszej historiografii.

Jan Piskurewicz

Książka – Biblioteka – Szkoła w kulturze Śląska Cieszyńskiego. Materiały z Konferencji naukowej Cieszyn 4–5 listopada 1999 pod redakcją Janusza Spyrzy, Cieszyn 2001, ss. 400.

Tytuł tej książki bardzo dokładnie zapowiada treść: ukazanie roli trzech czynników kulturotwórczych w regionie położonym u zbiegu granic różnych organizmów państwowych. Ogólna wymowa prac składających się na tom konferencyjny sugeruje, że to właśnie kultura sprawiła, iż mieszkańcy Śląska Cieszyńskiego zdołali utrzymać przywiązanie do swych tradycji i zachować poczucie tożsamości regionalnej.

Omawiana książka jest pracą zbiorową, na którą złożyły się artykuły siedemnastu historyków i bibliologów głównie ze Śląska Cieszyńskiego. Uczestniczyli także historycy czescy. Jej wielką zaletą metodologiczną jest odejście od dotychczasowego rozpatrywania zjawisk kulturalnych Śląska Cieszyńskiego w kontekście czesko-niemiecko-polskich sporów politycznych i narodowościowych. W ten sposób programy i wyniki badań służyły wówczas niejako potrzebom i oczekiwaniom okolicznościowym dalekim od nauki. Założeniem organizatorów cieszyńskiej konferencji było rozważenie bardzo skomplikowanej problematyki w perspektywie opracowania w przyszłości syntezy dziejów regionu.

Książka dzieli się na trzy części tematyczne. Część pierwsza omawia stan badań nad szkolnictwem cieszyńskim, wskazuje na rozpoznane, a jeszcze nie wykorzystane badawczo źródła archiwalne pozwalające na kontynuację badań w szerszym niż dotychczas zakresie. W tej części autorzy referatów sygnalizowali także możliwości i potrzeby badawcze.

Część druga obejmuje wypowiedzi dotyczące historii oświaty (w szerokim rozumieniu, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień organizacji i administracji oświaty). Znalazły się tu referaty dotyczące spraw ustrojowych i prawnych szkół, referaty omawiające działalność szkół wyznaniowych (katolickich i ewangelickich) i szkół grup narodowych (czeskich, niemieckich, polskich

i żydowskich), a także obraz zbiorowości nauczycielstwa polskiego w latach 1882–1918.

Część trzecia ma charakter bibliologiczny. Znalazła się tu charakterystyka cieszyńskich bibliotek szkolnych w XIX i pierwszej połowie XX wieku oraz zarys monograficzny najstarszej cieszyńskiej biblioteki szkolnej, ongiś biblioteki gimnazjum katolickiego (kolekcji Leopolda J. Szersznika).

Omawiana publikacja jako całość jest wyrazem dobrze ukierunkowanego i zorganizowanego wysiłku badawczego. Jest godna uznania i uwagi z wielu względów. Przede wszystkim z racji doniosłości poruszanej problematyki i jej doskonałego udokumentowania źródłowego, horyzontów poznawczych oraz doskonałej metody pracy. Autorzy poszczególnych prac wchodzących w skład tego tomu pokazali dobitnie jak w regionie o dawnych i bogatych tradycjach kulturalnych należy badać rolę szkoły i uwydatniać wielorakie jej znaczenie. Ważne tu było zespolenie badań interdyscyplinarnych koordynowanych wspólnym celem – ukazania przeszłości kulturalnej regionu mając na uwadze trzy ważne odniesienia: szkołę, bibliotekę i książkę. Pod tym względem publikacja cieszyńska wydaje się być wzorcowa dla innych przedsięwzięć podejmujących badania regionalnej kultury piśmienniczej.

Cenna metodologicznie i niezmiernie bogata źródłowo publikacja ukazała się w niewielkim nakładzie 300 egzemplarzy. Wyposażona jest w indeksy miejscowości i osób, zestawienia najważniejszych skrótów oraz streszczenia wszystkich artykułów w języku niemieckim. Okładki książki komponują się z jej treścią – przedstawiają wnętrze biblioteki L.J. Szersznika oraz plaketę z 1913 r. Alegorii oświaty ludowej.

Tadeusz Bienkowski